

nyilvántartás vagy hivatali használat szüksége már nem forog fenn. a Magyarországon létező vagy létesítendő oly nyilvános múzeumok és könyvtárak gyarapítására fordítandók, melyeket e czélból a vallás- és közoktatásügyi miniszter megjelöl; tehát a t. közgyűlésnek alkalmá nyílik rá, hogy folyamodást intézzen a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz, hogy a maros-vásárhelyi és kolozsvári főügyészséghez beadott köteles példányokat engedje át. Ez által könyvtárunk körülbelöl visszanyerné azt, a mit a törvény miatt elveszített, s épen e czélból tisztelettel kérem a t. közgyűlést, hogy ez indítványomat végrehajtás céljából a t. igazgató-választmányhoz áttenni méltóztassék.

A SZEGEDI SOMOGYI-KÖNYVTÁR ÁLLAPOTA.

1897/98-BAN.

A Somogyi-Könyvtár 1897/98. évi állapotáról, nevezetesen a czímtározás és rendezés előhaladásáról, az évi gyarapodásról, úgy a használatról és az igazgatás körül felmerült nevezetesebb mozzanatokról *Reizner János* igazgató a következő. könyvmatban sokszorosított jelentésben számol be.

Az ezredév emlékezetére emelt és az 1896. évi szeptember hó 6-ikán ünnepélyesen felavatott közművelődési palota belső munkálatai, miután csak az 1896. évi december végén fejeztettek be, s minthogy a belső helyiségek kiszáradva sem voltak, ennélfogva a könyvtárnak az új helyiségekbe való áttelepítése csak az 1897. évi május hó közepén volt megkezdhető, s ekkor is azon kényszerkörülmény okából, hogy az ideiglenes elhelyezésre bérbe vett Fodor-féle ház helyiségeit a szükséges helyreállítások keresztülvitele miatt sürgősen kelle kiüresíteni.

Az ideiglenes helyiségekből tehát ki kelle települni már akkor, a mikor az új helyiségek még rendeltetészerű állapotba helyezve, avagy kellőkép berendezve voltak volna. — A költözökődés tehát múlt évi május hó 17-én megkezdetvén, július 1-ig végrehajtatott, s a könyvtár és minden tartozéka az új helyiségekbe, a legnagyobb elővigyázattal s nagyobb károsodások nélkül, áttelepítettett, mindazáltal a kötésekben már a főreáliskolából az 1894. évben rohamosan történt kitelepülés és az ideiglenes helyiségekben való halmazszerű felállítás következtében is sérülések történtek, melyek azonban idővel és fokozatosan kijavítottak.

Az új helyiségekben a felállítás és rendezés munkájának megkezdése azonban jó ideig hátráltatva volt, mert az átalakítás alá került régi állványokból a polczok részben hiányoztak és csak később egészítették ki; a nagy könyves-teremnek új szerkezetű állványai pedig — a vasrácsok elkészítése körül felmerült akadályoknál fogva — rendeltetésüknek csak a múlt évi szeptember

havában lettek átadhatók. — A könyvek addig részint a régi állványokon halmazokba rakva, részint az üres helyiségekben a padozatra elhelyezve tartattak. Szeptember hó folyamán kezdetek meg az átrakások és a tervszerű elhelyezések, a melyek egész mostanig tartottak. A gyakori áthelyezés daczára is az eddigi tapasztalatok szerint eltévelyedések nem észleltek.

De e közben az épület egyes hiányainak pótlási, belső felszerelési munkái szakadatlanul tartottak, sőt a villam-világítási felszerelés a nagy könyves teremben még maig sincs végrehajtva. Májusig csaknem szünet nélkül foglalkoztak a különféle munkások a különböző helyiségekben, hol a könyvek már beraktározva voltak, a mi a könyvtár személyzetét felügyeleti tekintetből annyira leköttötte, hogy a rendezés munkája, a szakok és alszakok szerint való elhelyezkedés, lényegileg bár végrehajtva lett, mindazonáltal e nemben évekre kiható munkálatok foganatosítására lesz szükséges, mert az egyes alszakokra sorrend szerint igénybe vett állványok térfogata és szélessége egész más méretű, mint a korábbi helyiségek szekrényei voltak. Igen sok helyen ennél fogva az át-számozás elkerülhetetlen, a mi csak idővel lesz eszközölhető.

Megjegyezni tartozom mindazáltal, hogy az elhelyezkedés és felállítás az olvasók által igényelt munkák kikeresését nem nehezíti.

Az egyes szakok- és alszakokból a leginkább keresett műveknek kiválogatása és az olvasó teremben levő kézikönyvtárban való elhelyezése hasonlóképp végrehajtva lön. A kézikönyvtárba került művek eredeti jelzésüket és számozásukat megtartották.

Az imént vázolt rendkívüli és kivételes helyzetnél fogva a személyzet munkája a felügyelet és az áthelyezési teendőkkal, valamint az olvasó-teremnek megnyitása miatt a nyilvános szolgálat akadálytalan teljesítése által bár rendkívül igénybe vétetett, e mellett a czimtározási munkálatok is a hivatalos időn túl ketőzött buzgalommal teljesített felvételek által igen szépen előhaladtak. — A lefolyt évben ugyanis 2802 kötetből álló 680 műről készült külön-külön alap- és szakczimlap, a szükséges utalólapokkal együtt és ezen munkák is már az illető szakokba beosztva, számozva és a sorleltárakba bevezetve vannak.

Ez alkalomból tehát örömmel jelenthetem, hogy a kisebb nyomtatványok kivételével a könyvtár egész állománya czimtározva van és a külön-külön alap- és szakczimtár készen áll. Az alapczimlapok 100 dobozban, a szakczimlapok pedig 126 dobozban kezeltetnek. Az előbbieket az utalólapokkal együtt mintegy 52.000 darabot képviselnek, s a dobozok már is oly duzzadtak, hogy újabb dobozok beszerzése vált szükségessé.

A czimtározási munkáknak a könyvtár átvételétől, illetőleg megnyitásától fogva történt fokozatos előhaladásáról a következő áttekintő számadatok szolgáljanak tájékoztatásul.

1883. évben, az akkor nyert ideiglenes segédéről alkalmazásával, czimtározva lett 16822 kötetből álló 5895 mű. Azóta a munkálatok haladása a következő volt:

1884. évben	8,955 mű	19,227 kötettel
1885. »	10,835 »	26,182 »
1886. »	12,651 »	29,014 »
1887. »	14,101 »	31,426 »
1888. »	16,134 »	35,708 »
1889. »	19,454 »	41,655 »
1890. »	21,948 »	45,170 »
1891. »	22,270 »	45,658 »
1892. »	23,815 »	48,467 »
1893. »	24,551 »	50,916 »
1894. »	24,783 »	51,470 »
1895. »	25,086 »	52,177 »
1896. »	25,626 »	52,878 »
1897. »	26,224 »	53,969 »
1898. »	26,904 »	56,771 »

czimtároztatott.

A költözködési és ezzel kapcsolatos kivételes állapotok a könyvtár gyarapodására kedvezőtlen hatásuk voltak, de ezen túl a gyarapodás mérvét korlátolta még az is, hogy az olvasó-terem bebútorozásának és némely szerelvényének beszerzési költségei egyéb alap hiányában a köz költség-előirányzatban meghatározott könyvbeszerzési alap terhére utalványoztattak.

Ehez képest az 1897. évi július hó 1-től a folyó év június hó végeig beszereztetett 367 kötetből és 98 füzetből álló 184 mű, s alapítványi illetékképp beérkezett 6 mű ugyanannyi kötettel.

Ezen felül 58 adományozó 122 műből álló 86 kötettel, 132 füzetrel, 12 kisebb nyomtatvánnyal, 28 kézirattal és oklevéllel és 259 hírlap-számmal növelte az állományt. Az adományozók közül adományaik tekintélyesebb száma és értékénél fogva felemlitem a magyar tudományos akadémiát, a magyar földrajzi társaságot, a magyar kir. földtani intézetet, a magyar mérnök- és építészegyletet, stb. Kiadványaikat, miként ez előtt, úgy a f. évben is megküldötték. Annak idején az adományokért köszönetemet az illetőkhöz eljuttattam.

Ugyancsak a fentebb kitüntetett időszakban 170 kötetből álló 120 mű lett bekötvé. A kötések újabban nyilvános verseny útján biztosított vállalatképp eszközöltetnek.

Ez alkalomból a czimtározás eredményéhez képest a könyvtár teljes és szakonkénti állományát a következő táblázaton tüntetem ki, megjelölve egyúttal mindenütt a Somogyi-féle adomány és a könyvtár eddig való összes gyarapodásának számadatait.

Szak és alszak	A könyvtár állománya 1898 június 30-án.					
	Somogyi adom.		Városi gyarapít.		Együttesen	
	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet
Ósnyomatvány (idegen és magyar)	100	109	70	78	170	187
Vallástudomány (6 alszak) ...	6501	11,891	312	407	6813	12,298
Jogtudomány (8 alszak)	1411	2140	859	1673	2270	3813
Államtudomány (5 alszak) ...	356	519	525	1031	881	1550
Orvostudomány (6 alszak) ...	562	967	574	842	1136	1809
Természettudomány (5 alszak)	1278	2657	1089	1650	2367	4307
Bölcselet, neveléstudomány (3 alszak)	1916	3428	425	779	2341	4207
Történelem, földrajz (9 alszak)	4116	8768	1469	2479	5585	11,247
Nyelvészet, szépirodalom (6 alszak)	2695	5811	1478	2880	4173	8691
Vegyes (6 alszak)	690	5922	232	1246	922	7168
Hírlapok (3 alszak)	160	792	86	702	246	1494
Összesen	19,785	43,004	7119	13,767	26,904	56,771

A fentebb vázolt kivételes állapotok, nevezetesen a helyiségek belső hiányainak javítási és pótlási munkálatai, miután a múlt évi október hó végeig, sőt részben azon túl is tartottak, az olvasó-teremnek a nyilvános használatra való megnyitását ennél fogva november haváig elodázni kelle már azért is, mivel az új székek csak akkor szállítottak be. Komolyabb tanulmányozásra azonban szeptember és október hó folyamán is az alkalom meg volt adva.

November hó 3-án az olvasó-terem, hol az összes tudomány-szakokat felölelő s leginkább forgalomban levő művekből (mintegy 4000 kötet) külön kézikönyvtár rendezett be, a nyilvános használatra megnyitott és a szabályok szerint megállapított délelőtti s délutáni hivatalos órák alatt június hó 30-ig nyitva volt, a mely idő alatt a könyvtárt 7330-an használták s ez úton 7556 mű került forgalomba. Az olvasóknak fentebb kitüntetett létszámából a délelőtti időszakra 128, a délutánira pedig 7202 esik.

Az olvasók havonkénti létszámát, úgy hónaponként az átlagos, valamint a maximalis és minimalis napi számadatokat felüntető táblázatból a használat mérvéről bőséges tájékozás szerezhető.

Év és hónap	Az olvasók száma			
	összesen	napi átlag	leg- nagyobb	leg- kisebb
			napi szám	
1897. szeptember-október	71	—	—	—
» november	1482	61	125	28
» december	1097	57	101	21
1898. január	995	41	88	18
» február	1401	63	106	36
» márczius	909	36	71	13
» április	544	23	55	9
» május	553	23	53	9
» június	278	11	20	1
Összesen	7330	39	—	—

A mi továbbá a könyvtárt használók társadalmi állását illeti, az olvasók között volt 22 lelkész, 220 tanár, 6401 tanuló, 1 író, 39 művész, 9 ügyvéd, 18 katona, 22 törvényhatósági, 79 állami és 197 magán tisztviselő, 3 orvos, 1 birtokos, 4 gazdaszisz, 16 építészeti vállalkozó és hivatalnok, 14 kereskedő, 85 kereskedelmi alkalmazott, 16 magánzó és 186 nő.

A tanuló ifjúság a könyvtár használatában annyiban korlátolva volt, hogy csakis tanulmányaik kiegészítésére szolgáló műveket olvashattak azon szakok- és alszakokból, amint azt illető szaktanáraik nekik megengedték, illetőleg kijelölték.

Az olvasó-teremre nézve megérintem, hogy nappali világitása kitünő, de az ablakok szerkezeténél fogva télen a terem léghuzamos és hamar kihül, nyáron pedig majdnem elviselhetetlen hőségű. Mindezek pedig a könyvtár használatára nézve is befolyást gyakoroltak.

Egyébként a könyvtárt s annak berendezését a vidékről, sokszor távol helyekről, mint a korábbi időkben, úgy a lefolyt évben is igen számosan tekintették meg.

A könyvtár-bizottság a múlt évi július hó 1-től ez évi június hó végéig 8 ülést tartott, nevezetesen július 11-ikén, szeptember 9-ikén, október 25-ikén, december 1-én, december 28-ikán, február 10-ikén, márczius 17-ikén és június 13-ikán.

A könyvtár állományának és épségének az átadási lajstromok és a beszerzési napló alapján való évi vizsgálata június 27-ikétől július 11-ikéig terjedő időben megtartott, de az ismételt költözködések

és a jelzett rendkívüli körülményekre tekintettel a revizionak kiterjedtebb mérvben való végrehajtása folyamatban van.

A könyvtár régi szervezeti, kezelési és használati szabályai az új helyiségekre és a változott viszonyokra tekintettel módosítottak, s az új szabályzat az 1897. évi július 1-én lépett életbe. A bizottság e szabályzatot a f. évi június 13-ikán tartott gyűlésben újból tárgyalván, azt részben módosította és felsőbb jóváhagyásra a tanácshoz beterjesztette.

Az országos felügyelőségnek egyik helyettese a könyvtárt július végén meglátogatta, s nem hivatalos minőségben ugyan, de azért tüzetesen tájékozódott a könyvtár gazdagságáról, a használat mérvéről, a felállításról, s általában a kezelési rendszerről.

Az államsegély igénybe vétele és ezzel együtt az állami felügyelet alá bocsajtás kérdése iránt való tárgyalás folyamatban van.

Az iktató könyv szerint a múlt év végeig 295, a f. évi június hó 30-ikáig 170 ügyirat érkezett, melyek mind elintéztettek. A járuléknapló, sorleltárak és más nyilvántartási jegyzékek pontosan vezetettek.

A szünet alatt az áthelyezési munkálatoknál fogva a más-kor szokásos belső tisztogatási munkálatokat végrehajtani nem lehetett. Egyébként a szokott nagy takarítást részben az ablak-szerkezetnél fogva sem lehetett foganatosítani.